

AZ EGRI FERTÁLYMESTEREK VALLÁSOSÁGA

Egerben a hagyományörzésnek egy máig élő sajátos formája a fertálymesterség. A 15-16. századtól a 19. századig a Kárpát-medence különböző tájain volt jellemző, hogy a városok bizonyos önállósággal rendelkező részei – tizedek és fertályok – élére a köztiszteletben álló férfiak közül *tizedeseket, fertálymestereket* választottak.¹ Összekötő szerepet játszottak a tanács és a negyedek között, és a modern közigazgatás létrejöttéig segítették a helyi önkormányzatok munkáját.

A 18. század elején Egerben már létező fertálymesteri intézmény a hajdúk 17. századi hadi szervezetére vezethető vissza, akik a városban megtelepedve egy-egy városrész élére *tizedest (decurio)* állítottak. A török kiűzése után betelepülő német polgárság az általuk lakott városrészeket 1712-ben már *negyednek (viertel)* nevezte, és az élére választott előljárókat eleinte még tizedesnek, majd az 1730-as évektől németül *viertelmeisternek*, magyarul *fertálymesternek, negyedmesternek* hívták. Később a fertálymester, negyedmester elnevezés egyaránt jellemző. Kezdetben négy negyede volt Egernek, majd a városfalon kívüli hóstyák, külvárosok létrejöttével az 1710-es évek elején hatra (Hatvani, Maklári negyed), 1716 és 1823 között 12-re (Város I-IV, Hatvani I-IV, Rác vagy Felnémeti, Cífrasánc, Maklári I-II. negyed) nőtt a számuk. 1938-ban két új negyed (Szent István-város, Szent Lajos-város) keletkezett. A fertálymesterek a 18-19. században a városi tisztségviselőkkel együtt, azok alárendeltségében végezték munkájukat: tájékoztatták a negyedek lakóit a földesurak és a hatóságok rendeleteiről, de részt vettek az adók összeírásában és beszedésében is. Városrészükben ellenőrizték a tűzrendészetet, a kémények, udvarok és utcák tisztaságát. Ügyeltek arra, hogy mindenki a magisztrátus által megszabott napszámbért fizesse, idegeneknek ne adjanak szállást, a fertály lakói erkölcsös életet éljenek. Ők vigyáztak az éjjeli csendre és rendre, amikor a fertálymesteri botot is használhatták, de törvény elé is állíthatták a garázda elemeket. A városi tanács a 19. század elején részletesen szabályozta a fertálymesterek kötelességét, s eszerint ügyeletet tartottak a városházán, hogy ügyes-bajos dolgok intézésére elküldhessék őket. A város 1872-es szabályrendeletei között is megtalálható a fertálymesterek kötelességeinek felsorolása, ami a korábbi gyakorlatot erősíti meg. Az egri fertálymesterség azért egyedülálló Magyarországon, mert a tényleges közigazgatási feladatok megszűnése után hagyományörzéseként és a társasági élet részeként fennmaradt. A 20. században már nem voltak a város által előírt feladataik, tisztos társadalmi tevékenységként, negyedeik szószólóiként segítettek a szegényeket, gondot viseltek a helyi kulturális értékekre. A fertálymesterség presztízse a 20. század első felében érte el a csúcspontját, amikor magas rangú főpapok, országgyűlési képviselők, megyei és városi tisztviselők, értelmiségiek is megtiszteltetésnek vették, ha fertálymesterek lehettek.²

1 A témához összefoglalóan: BÁRTH 2007. 6-19.

2 BREZNAY 1907., 1939.; PETERCSÁK 1913. 149-150.

A tisztség a szocializmus évtizedeiben szünetelt Egerben, majd a rendszerváltozás után, 1996-ban újjászerveződött, és a napjainkban 16 negyedre kiterjedő fertálymesterei testület az egyik legfontosabb civil szervezet Egerben. Az évszázados tradíciókat ápolva sajátos öltözkűkben – a *szávráncú fertálymesterei köpenyben* és a *szalagos bottal* – jelen vannak a közösségi rendezvényeken, részt vesznek a történeti értékek megőrzésében és megismertetésében, valamint karitatív tevékenységet is folytatnak. A fertálymesterség az „egriség” szerves része és a lokális öntudat, identitás erősítésének fontos eszköze.³ A továbbiakban az egri fertálymesterek vallásos tevékenységét, egyházi kötődéseit mutatom be a 20. században és utalok napjaink gyakorlatára.

Az egri fertálymesterek már a 18. században is fontosnak tartották a negyedükben lévő szakrális emlékek védelmét, megóvását. Így 1754-ben a Felnémeti fertálymesterei megújították azt a Mária-szobrot, amely a Rákóczi út és a Ráchegy utca találkozásánál állt. A folyamatos gondoskodást jelzi, hogy 1839-ben ismét sor került a felújítására, mert „a Makula nélkül való Boldogságos Szűz Mária Szobra nagyon el volt hanyagolva és az idők viszontagságai nagyon megrongálták.” 1844-ben a szobor mellé haranglábat is állítottak, amelyre a 22 és háromnegyed font súlyú harangocskát is a fertálymesterek készítették 1844-ben Bernekker Mátyás egri harangöntővel.⁴

A fertálymesterség vallási szerepének az erősödése a közigazgatási feladatok megszűnése után, a 19. század utolsó harmadától dokumentálható, és erőteljesebben az 1920-as évektől jellemző. Ennek külsőségeiben is megnyilvánuló eseménye történt 1921. május 22-én, amikor Szentháromság vasárnapján a fertálymesterek zászlót szenteltek. Már korábban, 1896-ban is rendelkeztek egy zászlóval, amelyet Párvy Sándor egri apát-kanonok, volt fertálymester adományozott a testületnek. Ez a negyed évszázad alatt elkopott, ezért került sor új zászló készítésére. Mindkét zászló az egységes fertálymesterei testület kialakulása előzményének tekinthető, hiszen még az 1920-as években is a 12 negyednek megfelelően egymástól elkülönülő fertálymesterei csoportok léteztek, akik évente csak egyszer, a február 9-i fertálymester avatáson találkoztak.⁵ Az új zászló 23 000 koronába került, amit a fertálymesterek adtak össze, a zászlóanyák pedig a hivatalban lévő fertálymesterek feleségei voltak.⁶ Az eseményről részletesen beszámolt az Egri Népújság is. Ebből tudhatjuk, hogy a díszes zászló nehéz fehérselyemből készült, körül arany rojtozattal. Egyik oldalán a Szentháromság képe, a másikon Magyarország védőasszonya volt. „10 órára már csaknem szorongásig megtelt a Líceum aulája minden rendű és rangú érdekelten és érdeklődővel. ½ 11 előtt pár perccel indult meg a szépen rendezett fölvonulás. Elöl az új zászlót becsavarva vitte Lepres Bernát, mellette két oldalt Pogonyi Ignác és Siller János. Mindhárman ezüst csattos szávráncú fertálymesterei gallérban, az ősi viseletben. Utánuk 24 viruló szép nyoszolyólány és mellettük 24 vőfély. Minden városnegyedből 2-2. Majd a zászlóanyák

3 PETERCSÁK 2011. 607-608.

4 BREZNAY 1939. 26.

5 BREZNAY 1939. 55-56., *Egri Katholikus Tudósító*, 1921. június 95.

6 *Egri Katholikus Tudósító*, 1921. június 95.

jöttek férjeikkel, a ma hivatalban levő fertálymesterekkel. Ezután szép rendben mintegy 150 fertálymester viselt egri polgár a társadalom minden osztályából. A menetet a különböző céhek és olvasókörok, egyesületek felvonulása zárta be, mindegyik a maga zászlója alatt.⁷ A főszékesegyház szentélyében Csekó Gábor nagyprépost mint védnök várta a menetet. A szentélyben a két padsor előtt álltak fel a nyoszolyólányok vőfélyeikkel, a zászlóanyák pedig az oltárral szemben lévő két padsorban helyezkedtek el. A templom hajója megtelt a hívők sokaságával, s ott volt a megyétől Isaák Gyula alispán és a várostól Trak Géza helyettes polgármester, valamint a főkáptalan több tagja is. Szentmisét Török Kálmán prépost-kanonok, előző évi fertálymester mondott, minisztránsa is fertálymester viselt polgár volt. Az ünnepélyességet fokozta, hogy az oltár körül húsz fertálymester állt égő gyertyákkal. Mise alatt a Polgári Dalkör énekelt Grónay Andor, volt fertálymester vezénylese mellett. A zászlószentelés után Török Kálmán szentbeszédében a fertálymesterek összetartozásáról és vallásos hitéről beszélt. „A szent kereszt, a Szentháromság és Szeplőtelen Szűz képe van e zászlón (...) Ez azt jelenti, hogy érdemes fertálymesteri testületünk Krisztus keresztjének nyomában, a megoszthatatlan teljes Szentháromságban való kath. hittel és a Szeplőtelen példája szerint akarja járni a földi zarándokság útját (...) Ez a zászló (...) már nem pusztán dísz és anyag többé, hanem kifejezője a testületi összetartozásnak, kifejezője a lelkek hitének és abbéli akaratának, hogy Egerváros fertálymesteri testülete példaadóan kíván előljárni a város lakossága előtt nemcsak a polgári erényekben, hanem a katolikus hit megvallásában és a hit szerint való élésben is.”⁸

Az 1926-os fertálymester-avatáson is hangsúlyozták, hogy „a negyedmesteri intézmény ősi patinás ügyköre új tartalommal bővült, amennyiben a *negyedmesterek ezentúl a hit és az erkölcs hivatásos őrei lesznek*. Lelki atyjuknak P. Erdős Apollinár sz. Ferenc rendi szerzetest kérték fel.”⁹ 1928-ban az esküt tett fertálymesterektől „két nagy eszmének a támogatását kérte a polgármester: a szegényügy rendezésének és az emberek lelki gyógyításának az előmozdítását.”¹⁰

1931-ben Trak Géza polgármester az eskütétel utáni beszédében szintén kérte az új negyedmestereket, hogy segítsék a várost a szociális gondok enyhítésében és a *lelkek békéjének megóvásában*.¹¹ Ebben az évben alakult meg az Egri Negyedmesteri Testület, amely tízparancsolatában is fontosnak tartotta az alábbiak kiemelését. „A világháború, forradalmak és a kommün pusztításai után beállott súlyos gazdasági, politikai és társadalmi viszonyok közepette... nekünk kell *istenfélő*, hazaszerető, az erkölcs parancsa szerint élő, tekintélytisztelő, felebarátján segítő feddhetetlen *polgár példaképeként előljárni* negyedeink népe előtt úgy magánéletünkben, mint közéleti tevékenységünkben. Nekünk, negyedmestereknek, mindent el kell követnünk, hogy az *Egyházat nagy céljai elérésében támogassuk, népünk vallásos érzületét és erkölcsi szintjét emeljük*. Álljunk be mindnyájan a világi apostolkodás munkájába, legyünk mindenütt a papság támaszai, a keresztény erkölcs

7 *Egri Népújság*, 1921. május 24.

8 *Egri Népújság*, 1921. május 24.

9 *Egri Katolikus Tudósító*, 1926. március

10 *Egri Katolikus Tudósító*, 1928. március. 40.

11 *Eger*, 1931. február 10.

védelmeszői a rossz sajtó, szennyirodalom és a szennyet kereső művészet káros hatásai ellenében. Élünk együtt az Egyházzal az Isten Parancsa szerint. Valljuk meg hitünket nyilvánosan is s egyházi szertartásaink s körmeneteink iránt követejlünk meg mindenkitől hódoló tiszteletet.”¹²

A fertálmesterség vallási tartalmát és a hitéletet az 1930-as, 40-es években is hangsúlyozták a város vezetői és a negyedmesterek képviselői a városházi avatás során. 1939-ben az új negyedmesterek nevében Küzdi Aurél ciszterci rendi perjel, a város I. negyedének fertálmestere üdvözlő beszédében kiemelte: „Szép vonása a negyedmesterei intézménynek, hogy át és át van szöve a hitnek és vallásos érzésnek erős szálaival, mintegy rámutatva arra, hogy az Isten kegyelme nélkül nem érhetünk el semmit.”¹³ 1940-ben dr. Kálnoky István polgármester a fertálmesteri testület által egyesített három követelmény – a nemzeti, keresztény és demokratikus – között fontosnak tartotta kiemelni, hogy „tagjai csak olyan egyének lehetnek, akik a krisztusi szeretet és az ethika által diktált követelményeket magukra nézve is elismerik.” Kertay Sándor új fertálmester is hangsúlyozta az erős hit fontosságát és a hazafias, nemzeti és vallásos mozgalmak támogatását.¹⁴

A fertálmesterek kiválasztásánál a közéleti tisztesség, a vallásos és erkölcsös élet volt a legfontosabb szempont. A vallási értékek erősödését jelzi, hogy a 19. század végétől már papokat is választottak a testületbe. A rendelkezésre álló adatok szerint először Párvy Sándor egri kanonok, a későbbi szepesi püspök lett negyedmester, akit 1894-ben a Hatvan II. negyedben választottak meg. A legtöbb pap-fertálmester a Város I. negyedében volt, mivel itt több templom és rendház található: 15 fő. A városban 1949-ig 29 pap-fertálmester ismert, akik segítették a fertálmesteri testület tagjainak lelki gondozását és hitéletét.¹⁵

A negyedenként megválasztott fertálmesterek beiktatása – Breznay Imre szerint - a 18. század utolsó negyedétől február 9-én, *Szent Apollónia napján* történik, hiszen a városi tanácsülési jegyzőkönyvekben 1780-1800 táján már február közepén, legtöbbször 10-én szerepel az új fertálmesterek névsora.¹⁶ Apollónia a III. század első felében (200k-249) élt egy alexandriai keresztény közösségben, valószínűleg diakonissza volt. A pogányok 249-ben fellázdak a keresztények ellen, pusztították javaikat, őket pedig kínozták és gyilkolták. Valószínűleg Apollónia feddhetetlen, jótékony és térítő hatású élete bősztette fel ellene a pogányokat, akik a városon kívül máglyát gyújtva megfenyegették, hogy elevenen megégetik, ha nem ismétli el istentelen beszédeiket. Ő azonban, amikor kérésére egy pillanatra elengedték, a lángok közé vetette magát, és ott égett el. Tettét nem öngyilkosságnak, hanem hősi cselekedetnek minősítette mindenki. Apollónia a fogfájások és a fogorvosok védőszentje, mert kínvallatásakor a poroszló úgy arcon ütötte, hogy minden foga kitört. Ábrázolása a 14. századtól széles körben elterjedt

12 Az egri érseki líceumi nyomda által nyomtatott anyagot az Eger város II. kerületének negyedmesteri naplójába ragasztva találtam meg Dobó István Vármúzeum Történeti Dokumentáció (DIV TD) 81.39.1. Vö: Eger, 1931. május 13.

13 Eger, 1939. február 11.

14 Eger, 1940. február 9.

15 BREZNAY 1939. 64-76., www.fertalmesterek.hu. Letöltés 2013. november 17.

16 BREZNAY 1939. 40.

egészen a 18. századig. Képein előkelő leányzóként mutatják, kezében a harapófogóval és foggal. Hazai tisztelete nyilván a Legenda Aurea hatására a 14. századi misekönyvekben és freskókon tűnt fel először, majd faliképeken, szárnyas oltárokon is megjelenik.¹⁷ Szent Apollónia látható egy alsó-rajnai mester 1500 körül készült szárnyas oltára jobb oldali tábláján, amely *Az egri vár története* c. állandó kiállításon tekinthető meg. A belső oldal Jézus születését ábrázolja, a hátoldalon pedig a Madonna mellett öt női szent (Alexandriai Szent Katalin, Antiochiai Szent Margit, Nagy Szent Gertud és Szent Orsolya) társaságában látható Apollónia díszes öltözékben és attribútumaival.¹⁸ Nincs adat arra vonatkozóan, hogy miért Szent Apollónia napját választották erre az ünnepi aktusra, amely dátum 1949-ig hagyományos időpontja volt az eskütételnek, ma pedig a hozzá legközelebbi szombaton avatják fel a fertálmestereket. Breznay Imre 1800-ból talált először adatot az ünnepélyesebb lefolyású eskütételről, ami nyilvánvalóan egy ünnepnaphoz kellett, hogy kapcsolódjon.¹⁹ Véleményem szerint az időpont kiválasztásában az is szerepet játszhatott, hogy február 9-e még a farsang időszakába esik, így nincs akadálya, hogy a fertálmester avatáshoz hagyományosan hozzátartozó vendéglátásokat, traktákat megtarthassák.

1931-ig az összes fertálmester csak ezen a napon találkozott, és vett részt a bazilikában reggel 7 órakor tartott szentmisén, majd csoportosan vonultak át a városházi beiktatásra. A Negyedmesteri Testület megalakulásával sem változott meg ez a gyakorlat. A szentmisén a *kiérdemült* és új fertálmesterek vettek részt, ahová az újonnan megválasztottakat negyedenként két-két egykori fertálmester, a *keresztapa* és két-két *gyertyás* vagy *fáklyás* kísérte el. A Város II. negyedében 1901. február 2-án megtartott választás után Volf Károly elnök „a régi szokásnak megfelelően az új negyedmester eskütételéhez kísérőül Gyalogay Ferenc és Pogonyi Sándor, fáklyásokul pedig Fercsik Mátyás és Szabó Ignác negyedmester urakat jelöli ki.”²⁰ A gyertyások a szentmise alatt az oltár jobb- és baloldalán égő gyertyákkal álltak sorfalat. Egy 1932-es tudósítás szerint „a szentmisére két-két kiérdemült negyedmester kísérte lakásaikról az újonnan megválasztottakat, akik a szentély padsoraiban foglaltak helyet.”²¹ A keresztapák, *tanúk* vagy *kísérők* a templomi szertartás után a városházi eskütételre átvonuló menetben az új fertálmesterek két oldalán haladtak. Az egyházi szertartást valamelyik új vagy kiérdemesült fertálmester-pap celebrálta és mondott szentbeszédet. Így 1894-ben Párvy Sándor apát-kanonok, megválasztott fertálmester végezte a szentmisét, s ugyancsak ő tartotta 1895-ben is.²² 1939-ben a Cifra-Sánc negyedben megválasztott Frindt Jenő kanonok mutatta be a szentmisét.²³

Az Apollónia-napi *fáklyás*, *gyertyás* kísérők kifejezések is erősítik a fertálmesteri tisztség egyházi-vallási jellegét. A fáklya az újabb kor szóhasználatában és

17 Magyar Katolikus Lexikon. 1993. I. 343., Vö: Szentek élete. 2002. 88-89.

18 LENGYEL é.n. 168-171.

19 BREZNAY 1939. 43.

20 DIV TD 81.39.1

21 *Egri Katolikus Tudósító*, 1932. március. 70.

22 *Egri Híradó*, 1894. február 6. 4., 1895. február 9. 6.

23 *Eger*, 1938. február 8. 1.

a népnyelvben a gyertya szinonimája. A gyertya/fáklya a liturgia eszköze, a 18. századi értelmezés szerint az égő gyertya a Világ Világosságát, Jézus Krisztust szimbolizálja, de jelenti azt is, hogy eleven hittel és égő szeretettel járulunk az isteni szolgálatra. Fáklyavivők már az ősegyházakban is voltak: előbb az éjszakai temetkezések miatt, majd később mindinkább Jézus-szimbólumként használták a fáklyát. A legújabb liturgikus reformokig sok helyen szokásban volt, hogy az ünnepi szentmisék Úrfelmutatástól áldozásig terjedő szakaszában Jézus tiszteletére 2-8 fáklyavivő térdelt az oltárnál.²⁴ A középkorig visszavezethető egyházi társulatok, az ún. konfraternitások a barokk korban széles körben elterjedtek Magyarországon. Gyöngyösön a szőlőművelők vallásos társulatai közül több ma is működik, és a 15-20. század során 5-16 között változott a számuk. A társulathoz tartozó „*céhtagok*” temetésénél díszes öltözékben fáklyákkal adtak tiszteletet társaiknak.²⁵ A katolikus szőlőművelőket tömörítő mádi és tállyai Fáklyás Társulat nevében is kifejezi az egyházi szertartásokhoz és a temetésekhez kapcsolódó fáklyahasználatot.²⁶

Breznay Imre írja 1939-ben, hogy „fáklya (...) minden külvárosi fertályban vagon.”²⁷ A jegyzőkönyvek alapján ezt módosíthatjuk, hiszen a Város II. és III. kerületében (a belvárosban) is alkalmaztak fáklyát. Ezeket elsősorban a negyed elhunyt lakóinak a temetésénél használták, és mint az 1868. február 2-i jegyzőkönyvben olvashatjuk, az elnök „a fáklyákat fertály mesteri állásban volt egyének temetésére fizetés nélkül, más fertálybeli lakosok temetésére pedig 2 Ft fizetés mellett ki adja.” Ebben az évben hat fáklya volt a negyed birtokában és hat új fáklya vásárlásáról is döntöttek. A fáklyákat a frissen megválasztott fertály elnök, öregebb Míticzky János vette át a „fáklya alapját képező 18 Ft kész pénzzel együtt.” 1869-ben két temetésre kölcsönözték a fáklyákat, amelyből 4 Ft bevételük származott, a hat új fáklyáért 12 Ft-ot, egy új fáklya tokért 2 Ft-ot fizettek, így a fertály pénztárában 14 Ft. maradt.²⁸ A Város III. negyedben 1879-ben „Bárdos Jánosné fertálymester társnék (...) és Burik István fertálymester társunk fia temetésére” ingyen adták ki a fáklyákat, egyéb esetben 1.40, 2, 3 Ft-ot kértek a használatért.²⁹ A Maklár II. negyedben 1881-ben hat, 1897-ben 8 temetésre kölcsönözték fáklyákat 2-2 Ft-ért, 1900-ban már 4 Ft volt a tarifa.³⁰ A Város II. negyedben az is előfordult, hogy Babits István 1874-ben a neje temetése alkalmából hat temetkezési fáklyát ajándékozott a negyednek.³¹ A III. negyedben viszont 1922. február 9-én az avatás utáni fertálymesteri reggelin jelenlévők új fáklyák beszerzésére adakoztak 100-150-500 koronát, mert már csak 2 gyertya és gyertyatartó került át az új fertálymesterhez. Az összesen 1650 koronából gyarapították a készletet,

24 BARNÁ 1996. 12-13.

25 KECSKÉS 1995. 153-154.

26 BARNÁ 1996.

27 BREZNAY 1939. 26.

28 DIV TD 81.39.1

29 Fertálymesteri jegyzőkönyv. Egri Fertálymesteri Testület Archívuma Város III. (EFTA)

30 EFTA Maklár II.

31 DIV TD 81.39.1

mert 1923-ban 6 db fáklyát és fáklya tokot, valamint 2 db gyertyát tartóval adott át a hivatalban lévő negyedmester utódának.³²

A Maklár I. negyedben 1834-ben Tóth Pál leköszönő fertálymester átadta a fáklyákat és 18 forint 45 krajcár fáklyapénzt utódának, Bak Jánosnak.³³ A Cifra-Sáncban 1852-től 1907-ig évente rendkívüli alapossággal tartották nyilván a fáklyákat és más temetési kellékeket, valamint végezték a számadásokat.³⁴ A fertály tulajdonában lévő fáklyákat, koporsó hordó rudakat és a szőnyeget itt is rendszeresen kiadták temetésre, amiért a bérbe vevő fizetett. A kellékeket mindig a hivatalban levő fertálymester „kezelte” – 1867-ben Varga József –, aki ezért a befolyt összeg egyharmadát megtarthatta, a kétharmadot pedig befizette a negyednek (1867-ben 7 forint 76 krajcárt). Az 1868-ban vásárolt fáklyák felsorolásából kiderül, hogy különféle típusú fáklyák léteztek: *szurkos fáklya*, *viaszk fáklya* (valójában gyertya) és *fáklya tányért* is használtak. Az új fertálymesternek (Gömöri Márton) a számadáskor, 1868-ban április 19-én adták át „kezelése és felelőssége alá” a temetési kellékeket: 2 új viasz fáklya (gyertya), 2 fáklya tok, szőnyeg, rúd, kereszt, fáklya tartó láda, 6 tok, 2 gyertya tartó. 1906-ban ebben a negyedben a szokás szerinti leltár alapján az alábbi, temetésekhez kölcsönzött tárgyakat találtak: „12 db sárga viasz fáklya, 3 db test hordo rúd, 1 fekete poszto szőnyeg, 2 gyertya fáklya és 2 gyertya tartó, 1 feszület 3 csavarral.”³⁵

A Város III. negyedében 1887-ben az új fertálymester az alábbi tárgyakat vette át elődjétől: „6 db régi nagyon kurta szurkos fáklya, 6 db régi kurta szurkos fáklya, 6 db új szurkos fáklya nem használtatott, 6 db fáklya tok, 6 db halott hordo rúd, 2 db viasz gyertya két tányérral.”³⁶

A Hatvan II. negyedben 1937. május 2-án azért jöttek össze a fertálymesterek Takács József pincéjében, hogy a februárban elhatározott fáklyatartó vásárlás részleteiről döntsenek. Hat darabot rendelnek a budapesti Ecclesia Rt-től darabonként 24 pengőért, amihez a pénzt a negyedmestereként befizetendő 5-5 pengőből biztosítják. A hat fáklyatartó 1949-ben is megvolt, és folyamatosan Sütő Gábor volt negyedmester őrizte.³⁷ A Város II. negyedében is „gyertyafáklyát” használtak, amelyek a második világháború idején eltűntek, ezért 1947. január végén elhatározták, hogy amint lehetséges, újból beszerzik.³⁸

A negyedek temetkezési gyászszászlóval is rendelkeztek, a múzeumban őrzött darab két oldalán festett kép van a feltámadt Jézus Krisztus és a halál ábrázolásával.³⁹ A Maklár II. negyedben a temetésekre gyászszászlót is kölcsönöztek 1923-ban 20 korona használati díjért, ami valószínűleg elhasználódott, hiszen 1934-ben gyászlobogó beszerzéséről döntöttek.⁴⁰ Gyászszászló ajándékozására is volt példa, Piszker Valér irgalmas rendi tanácsos 1940-ben adományozott

32 EFTA Város III.

33 BREZNAY 1939. 35-36.

34 DIV TD 2009.2.1

35 DIV TD 2009.2.1

36 EFTA Város III.

37 DIV TD 81.28.1

38 DIV TD 81.39.1

39 DIV TTGY 95.180.1

40 EFTA Maklár II.

egy fekete gyászszászlót tokkal a Város III. negyedmesteri testületének. A Cifra-Sáncban 1936-ban jegyzőkönyvben rögzítették, hogy temetkezési zászlót készítettek, melyet az elhunyt negyedmesterek és feleségeik temetésére minden alkalommal kivisznek.⁴¹ A Hatvan II. fertályban 1912-ben Bátori Imre szabó, egykori negyedmester varrta meg a gyászszászlót, amiért a testület jegyzőkönyvileg mondott köszönetet.⁴²

Több negyedben volt szokás, hogy az elhunyt negyedmesterek és negyedmesterné asszonyok halálának napját feljegyzik a jegyzőkönyvbe. Ez a Maklár II. kerületben 1887-től már gyakorlat volt.⁴³ Az elhunytak koporsójára a fertálymesterek koszorút helyeznek, aminek a beszerzése általában a mindenkori negyedmester feladata, aki ehhez a Hatvan II. fertályban minden volt fertálymestertől egy pengőt szed be. Aki két ízben is elutasítaná a koszorúhoz való hozzájárulást, annak halála esetén koszorú nem jár. Úgy döntöttek, hogy az özvegyektől nem kérnek hozzájárulást.⁴⁴ A Maklár II. negyed fertálymesteri testülete 1927-ben dr. Nagy János egri kanonok, nemzetgyűlési képviselő halálának évfordulója alkalmából kegyeletük jeleként gyűjtés révén vásárolt koszorút helyezett sírjára. Itt 1939-ben a fertálymesteri früstökön állapotok meg arról, hogy a meghalt fertálymesterek és barátné asszonyok sírjára gyűjtés révén koszorút visznek, aminek a beszerzéséről, és a halottas házhoz szállításáról a mindenkori negyedmester gondoskodik. Ugyancsak az ő feladata, hogy az elhunyt illendő elbúcsúztatására a testület tagjai közül egy arra vállalkozó személyt felkérjen.⁴⁵

A fertálymesterek elhunyt társuk temetésén a gyászszászlóval és fáklyával, illetve az 1930-as évektől lámpással vettek rész testületileg. A Maklár II. negyedben 1928-ban a hagyományos tárgyak (12 használt fáklya, 6 fáklya tok, két paskalis gyertya tokkal) mellett 6 db nikkelezett és metszett üveggel ellátott gyertyatartó, vagyis lámpás is szerepelt 300 pengős értékben.⁴⁶ A Cifra-Sánc negyed 1935-ös rendtartási szabályzatából kiderül, hogy a lámpa gyertyával volt felszerelve, amit idegenek temetésére 4 pengőért kölcsönöztek.⁴⁷ Valószínűleg az ilyen lámpásokhoz használták a hat pár fehér cérnakesztyűt, amely tétel 1930-tól szerepel a Maklár II. negyed átvett ingóságai között, de megtalálható a Város III. negyedében is az 1930-as években.⁴⁸ 1922. január 21-én volt a temetése Nagy Ferenc volt fertálymesternek és városi képviselőtestületi tagnak, ahol a fertálymesterek is megjelentek gyászfátyollal bevont zászlójuk alatt.⁴⁹ Valószínűleg gondok lehettek a temetéseken való részvétellel, hiszen több negyed jegyzőkönyvében olvasható, hogy aki nem megy el az elhunyt fertálymester temetésére, az kisebb-nagyobb büntetést fizet a közös kasszába. A Város III. kerületében 1938-ban határozta el a testület, hogy „a jövőben a tagok nejeinek netáni elhalálozása esetén kötelességének

41 DIV TD 2009.2.1

42 DIV TD 81.28.1

43 EFTA Maklár II.

44 DIV TD 81.28.1

45 EFTA Maklár II.

46 EFTA Maklár II.

47 DIV TD 2009.2.1

48 EFTA Maklár II., Város III.

49 *Egri Katolikus Tudósító*, 1922. február. 30-31.

fogja ismerni, hogy a temetésen testületileg részt vesz – egyben a sírra koszorút helyez.”⁵⁰ A Maklár II. negyed fertálymestereinek 1904-ből származó határozata egy régebbi dokumentum másolataként utal arra a gyakorlatra, hogy „fő figyelem fordítandó a Bargatorium, Zászlók és Lampák idejekorán való, a hely színére szállítására.” 1940-ben a negyedmester kötelességévé tették, hogy gondoskodjon az elhunyt fertálymesterek vagy azok feleségeinek temetésén a negyedmesterek lámpával és zászlóval történő megjelenéséről. Az ő dolga idejében értesíteni a tagokat, hogy „azok a negyedmesterek, kik hivatásokban lefoglalva nincsenek, jelenjenek meg.”⁵¹

A negyedek fontosnak tartották a halottaikról való megemlékezést, értük időnként szentmisét mondatnak. A Maklár II. kerület régi gyakorlata szerint a 20. század elején is „tartozik a megválasztott negyed mester az esketés után a legközelebbi Szombaton az elhalt negyedmesterekért a szt. Rokusrol nevezett sirkert kápolnájában szent misét szolgáltatni, melyre a kartársakat meghívja, és az előtte kiérdemült negyed mesterrel, esetleg ha az nem érne reá, úgy magához rendel egy másik kiérdemült negyed mestert, kivel egyetemben a Paskális gyertyával a tartandó szt. misén felszolgálnak.” 1881-ben 3 forint 40 krajcárt fizettek a Rókus kápolnában az elhunyt fertálymesterek leki nyugalma érdekében mondott szentmiséért.⁵² A Város II. negyedének 1928. február 6-án megtartott fertálymesteri gyűlésén fogadták el azt a javaslatot, miszerint kérjék fel dr. Kürthy Menyhért főgimnáziumi igazgatót, a negyed főpapját, hogy „évenként május hónapban Pongrác, Szervác és Bonifác fagyos szentek valamelyik napján az elhunyt fertálymesterek lelki üdvéért szent mise tartassék, amelyen az itthon levő fertálymesterek is részt vegyenek.” Kürthy Menyhért a felkérésnek eleget tett.⁵³ A Város III. negyedének 1938-ban lelépő fertálymestere, Piszker Valér vállalta, hogy „a testület és az irgalmas rend között fenálló kölcsönös összeköttetés hosszabb időn át fen fog maradni, és (...) az irgalmas rend az elhunyt testületi tagok lelki üdvéért ünnepi szentmisét fog az Egek urának bemutatni” minden év novemberében.⁵⁴ Arra is van példa, hogy magánszemély gondoskodott szentmiséről. A Maklár II. negyedben Virág Leopold kiérdemült negyedmester 1919-ben 400 korona alapítványt tett, hogy annak kamatából minden év Szent Anna napján az elhunyt fertálymesterekért orgonás mise mondassék a Rókus kápolnában.⁵⁵

A temetéseken kívül a fertálymesterek fáklya-, gyertya-, majd az 1930-as évektől a lámpáshasználata a templomi szertartásokhoz is kapcsolódott. Az természetes, hogy Szent Apollónia napján negyedenként két-két gyertyás állt a bazilikában sorfalat az oltár két oldalán. A Maklár II. negyedben már 1904 előtti gyakorlatként írják le a hivatalban lévő negyedmester teendői között, hogy nagyszombaton a főszékesegyházban a feltámadásnál, húsvét harmadik napján a ferencrendiek templománál a szentségbetétel alkalmával, valamint a körmenetnél,

50 EFTA Város III.

51 EFTA Maklár II.

52 www.fertalymesterek.hu. Letöltés: 2013. november 20.

53 DIV TD 81.39.1

54 EFTA Város III.

55 EFTA Maklár II.

a főszékesegyháznál tartott úrnapi körmeneten és pünkösöd harmadik napján a főszékesegyházi szentségbetételi körmenet alkalmával másodmagával a paskális gyertyával „felszolgál.”⁵⁶ A Cifra-Sáncban 1935-ben szabályzatban rögzítették, hogy „az urnapi körmeneten a testület 2 szál gyertyája mindig elviendő úgy mint a többi negyedek is teszik.” 1936-ban a szervita rend nagyszombat esti feltámadási ünnepélyén, húsvét első napján a 6 és 11 órai miséin, a kerület húsvét második napján a Donát temetőben tartott búcsúján 6-6 kiérdemült fertálmester képviselte a negyedet kezükben lámpával az oltár két oldalán állva és a körmenetben az oltáriszentséget kísérve. Az 1937. évi karácsonyi ünnepek alatt a szervita templomban a negyedmesteri kar 6 lámpával, míg a Város III. kerületének és a Cifra-Sáncnak a hivatalban lévő fertálmesterei teljes díszben gyertyával teljesített szolgálatot az oltárnál és a körmeneten. Ezek a szolgálatok folyamatosan jellemzőek voltak, hiszen 1940-ben, a február 9-i jegyzőkönyvben olvasható, hogy a „negyedmesteri lámpák már igen rossz állapotban vannak, s azok kicserélése feltétlen szükséges volna.” Mivel a negyed igen szegény, erre csak úgy volt lehetőségük, hogy egy rászoruló gyerek – szokásos – felruházására összegyűjtött pénzt az új lámpák beszerzésére fordítják.⁵⁷ A Hatvan II. negyed február 9-i gyűlésén a korelnök jelölte ki a különböző egyházi szertartásokon részt vevő fertálmestereket: a húsvéti 6 órai szentmisére Király Mihályt és Molnár Sándort, a pünkösdi 6 órai misére Sebe Józsefet és Pálok Mihályt, az úrnapi 9 órai misére Szöllösi Jánost és Paszterik Gyulát, az augusztus 10-i búcsúra Takács Györgyöt és Takács Lajost, a karácsonyi szentmisére pedig Babocsay Zoltánt és dr. Semperger Sándort.⁵⁸ Azon túl, hogy a negyedük templomának búcsúján a fertálmesterek gyertyával, lámpával részt vettek, a Maklár I-II. negyed hivatalban levő fertálmestereinek a kötelessége közé tartozott, hogy a Rókus temető búcsúja előtt a kis kapu felé vezető utat együtt kijavítsák, és a búcsúhoz a zöld gallyakat biztosítsák. 1920-ban Besznyák István kiérdemült negyedmester a zöld gallyakat saját fogatán díjmentesen szállította.⁵⁹

Az 1930-as, 40-es években az Egri Negyedmesteri Testület elnöke vagy/és titkára körlevélben értesítette a hivatalban lévő fertálmestereket az egyházi szertartásokon történő megjelenés rendjéről. Így 1939. április 8-án a fertálmestereknek a főszékesegyházban délután fél 6-kor kezdődő feltámadási körmeneten köpenyegben és gyertyával kell megjelenni. Akadályoztatás esetén helyettesítse magát. A gyülekezés a Líceum előcsarnokában történik negyed 6-kor. A fertálmesterek a főpapi szolozsma alatt a Szentsír előtt állnak fel, a körmenet alatt pedig az oltáriszentség mellett haladnak a baldachin két oldalán. Az 1940. május 23-án reggel 8 órakor tartandó úrnapi körmeneten szintén köpenyben, sötét ruhában és gyertyával kell megjelenni és megosztva a baldachin két oldalán haladnak a fertálmesterek. 1940. szeptember 15-én, a szerviták Fájdalmas Szűz búcsúján fél 4-kor indul a körmenet a szervita templomból a főszékesegyházba Kriston Endre

⁵⁶ www.fertalymesterek.hu. Letöltés: 2013. november 20.

⁵⁷ DIV TD 2009.2.1. A katolikus szőlőműveseket tömörítő Tállyai Fáklyás Társulatnál is hat-hat fáklyás teljesített szolgálatot az ünnepek szentmiséin és litániáin. BARNÁ 1996. 24.

⁵⁸ DIV TD 81.28.1

⁵⁹ EFTA Maklár II.

püspök vezetésével. Az elnök erre meghívja valamennyi fertálymestert, a hivatalban lévők köpenyben és lámpással jelenjenek meg.⁶⁰ 1942-ben a központi választmány március 22-i ülése a különböző templomok feltámadási körmenetein részt vevő negyedmestereket jelölte ki. Főszékesegyház (nagytemplom): Város I.; Város II.; Hatvan I.; Hatvan II.; Hatvan III.; Hatvan IV.; Maklár I.; Maklár II.; Ferencrendiek: Maklár I.; Maklár II.; Ciszterciek: Város II., Felnémeti negyed; Minoriták: Város I.; Város IV.; Irgalmasok: Város III.; Szerviták: Cifra-Sánc negyed; Lajos város: Szt. István város; Szt. Lajos város. Megjelenés köpenyben és fáklyával, gyülekezés a templom sekrestyéjében.⁶¹

Eger város egyik legnagyobb egyházi eseményének számított az úrnapi körmenet, amelyről a helyi újságok is rendre beszámoltak. 1917-ben, 1926-ban, 1930-ban és 1931-ben is olvasható, hogy a fáklyavívő fertálymesterek a körmenetben a világi papság után következnek és a celebránsok között két oldalt haladnak.⁶² 1921-ben a fertálymesterek már új zászlójukkal jelentek meg a körmeneten, ahol a többi egyesület között haladtak testületileg a zászló alatt.⁶³

A fertálymesterek több alkalommal részt vettek az egyház részvételével szervezett megemlékezéseken is. A helyi sajtóban először dokumentálható ilyen esemény volt a keresztény magyar királyság kilenc évszázados emlékűnepe, amelyet 1900. augusztus 15-én és 20-án tartottak. Mindkét alkalommal 9 órakor szentmise volt a főszékesegyházban, ahol 24 fáklyatartó negyedmester állt két oldalt, a főhajóban két oldalt pedig a tűzoltók után a régi fertálymesterek foglaltak helyet.⁶⁴

Az Eger Gyöngyösi Ujság 1934. augusztus 18-án adott hírt arról, hogy az egeri fertálymesterek először vesznek részt a budapesti Szent István napi Szent Jobb körmeneten. A sötét ruhában, kalapban és fekete cipőben vagy csizmában megjelenő fertálymesterek a százcímű köpenyben bot nélkül, de zászlójuk alatt vonulnak a népviseleti csoportok után és a frontharcos díszszázad előtt.⁶⁵ Természetes, hogy a fertálymesterek ott voltak 1938. július 4-én a Szent Jobb Egerbe érkezésekor tartott körmeneten, ahol „teljes fertálymesteri díszben” álltak díszőrséget.⁶⁶

A fertálymesterek vallási épülését szolgálták a lelkigyakorlatok. Az Egeri Népujság 1927 januárjában hívta fel a figyelmet a hétfőtől szombatig tartó eseményre. Két csoportban 110 fertálymester, illetve 140 hitvestárs vett részt a ferencesek lelkigyakorlatán, a szentgyónáson és szentáldozáson, amelyeket Apollinár páter, a fertálymesterek lelkiigazgatója tartott. Fontosnak tartották, hogy „minden fertálymester igazolja a lelkigyakorlatokon való részvételét saját névalírásával az ott felfektetett könyvbe emlékül annak igazolására, hogy a negyedmesteri kar tagjai közül kik tettek eleget hitéleti kötelességüknek.”⁶⁷ Ugyanebben az évben a fertálymester-avatás előtt nemcsak ünnepi szentmisét hallgattak az új

60 MNL HML V-72/b.10.d.

61 MNL HML V-72/b.10.d.

62 *Egeri Katolikus Tudósító*, 1917. június., 1926. június., 1930. június, 1931. június.

63 *Egeri Népujság*, 1921. május 25.

64 *Egeri Híradó*, 1900. augusztus 14., augusztus 22.

65 *Eger Gyöngyösi Ujság*, 1934. augusztus 18.

66 *Eger*, 1938. július 7.

67 *Egeri Népujság*, 1927. január 21, január 23.

negyedmesterek, hanem lelkigyakorlatot is tartottak és a „szentségekhez járultak hivatalbalépésük előtt.”⁶⁸ 1944. február 5-én a fertálymesterei testület elnöke levélben értesítette a hivatalban lévő fertálymestereket, hogy a választmány határozata értelmében az eskütételt megelőző szentmisén testületileg részt vesznek a szentáldozáson. Kéri a negyedmestereket, hogy a kiérdemültek is lehetőleg teljes számban vegyenek részt, s „ezzel is mutassanak jó példát a város lakosságának.”⁶⁹ Az egyes negyedek fertálymesterei és feleségeik együttes megjelenésének sajátos példája figyelhető meg a Cifra-Sáncban a két világháború közötti időszakban. Az 1936-os fertálymesterei beszámolóban szerepel, hogy „karácsony harmadik napján reggel 9 órakor volt a már 9 éve szokásban volt negyedmesterei szentmise, amelyen a kerület összes negyedmesterei feleségestül jelen voltak és közösen járultak a szentáldozáshoz.” Este 7 órakor teljes létszámban megjelentek a szervita rend körmenettel egybekapcsolt „Szentségbetételén” is.⁷⁰

A fertálymesterek folyamatosan gondját viselték a negyedükben lévő szakrális emlékeknek. Korábban már utaltunk az erre vonatkozó 18-19. századi adatokra, amelyek között szerepelt az 1844-ben a Rákóczi utcai Mária szobor elé állított harangláb, amelynek a kis harangját az első világháborúban rekvirálták. Ennek pótlására 1921-ben indítottak gyűjtést a felnémeti negyed fertálymesterei, hogy Schlezák László budapesti harangöntővel elkészíttessék a harangot, amely – az Egeri Katolikus Tudósító szerint – 5-6000 koronába fog kerülni. A haranglábhoz szükséges fát az egeri érsek adományozta. Az 1921. júniusi újság tudósít a harangszentelés megszervezésének előkészületeiről, amelyben Vince Pap János és Vas István fertálymesterek buzgólkodnak. A felszentelésre dr. Nagy János nemzetgyűlési képviselőt kérték fel. „A keresztény szocialisták dalárdája nagyban készül az ünnepség fényének emelésére, melyet még díszesebbé fog tenni a negyedmesterek, koszorús lányok és legények csoportja. Ők viszik a körmenetben a virágokkal feldíszített harangot.”⁷¹ Ezt délben és este, valamint a haldokló-kért is meghúzták. A mellette álló Mária szobor javítására 1931-ben került sor.⁷² Az Egeri fertálymesterei Testület 1937. február 12-i gyűlésén számoltak be arról, hogy „a felnémeti negyed fertálymesterei kara a ráckaputéri kis harangláb korhadt oszlopait kicserélte.”⁷³ A Hatvan II. negyedben is a fertálymesterek szervezték a fájdalmas temető kápolna tornyából a háborúban elszállított harang pótlását. Takács György negyedmester vezetésével pár hét alatt összegyűjtötték a szükséges pénzt, és ezt az új harangot is dr. Nagy János országgyűlési képviselő, címzetes kanonok szentelte fel 1921. augusztus 5-én.⁷⁴ A Maklár városrész két negyedének (I-II.) fertálymesterei együtt határozták el, hogy a Rozália temetőben kápolnát építtetnek, amelyre 1933-34-ben adományokat gyűjtöttek.⁷⁵ A kápolnát a Márkus

68 *Egeri Katolikus Tudósító*, 1927. március. 40.

69 MNL HML V-72/b. 10. d.

70 DIV TD. 2009.2.1

71 *Egeri Katolikus Tudósító*, 1921. június 91-92.

72 BREZNAY 1939. 26.

73 *Eger-Gyöngyösi Újság*, 1937. február 13.

74 DIV TD 81.28.1

75 *Eger-Gyöngyösi Újság*, 1934. szeptember 8.

Testvérek építészek tervezték és látták el az építési felügyeletet, amelyért 1935-ben a Maklár II. negyedmesterei őket „örökös tiszteletbeli fertálymesterekké” választották, és őket „az összes fertálymesteri ünnepekre egyszer s mindenkorra tisztelettel meghívja” a testület.⁷⁶ Az új kápolna felszentelésére 1934. szeptember 9-én került sor.⁷⁷ A Maklár I. negyed fertálymesterei indították el azt a kezdeményezést, hogy minden egri temetőben építsenek ravatalozókat. 1941 januárjában az Egri Negyedmesteri Testület központi választmánya is az ügy mellé állt, és a fertálymesterek magukra vállalták az építkezéshez szükséges anyagiak összegyűjtését. A plébániák által kibocsájtott 5, 10 és 20 pengős kölcsönkötvények vásárlásával a kölcsönzők az adott temetőben sírhely vásárlásakor a támogatási összeget felhasználhatják.⁷⁸

A 20. század végén újjáélesztett Egri Fertálymesteri Testület épít a korábbi hagyományokra, és a keresztény értékrend alapján tevékenykedik. Ma is rendszeresen választanak papokat a testületbe (eddig 13 főt), legtöbbit (8 fő) a Város I. negyedében. Ők mutatják be az avatáshoz kapcsolódó szentmisét a bazilikában, és a negyedeikben közreműködnek a kiérdemült fertálymesterek és a lakosok számára tartott ünnepi összejövetelek (pl. karácsonyfa állítás) szervezésében. A havonta megtartott fertálymesteri gyűlés (*nagy suttogó*) helyszíne ma is a ferences rendház ebédlője, ahol mindig imádsággal kezdődik az összejövetel, majd valamelyik pap-fertálymester az éppen aktuális ünnephez kapcsolódóan osztja meg gondolatait a résztvevők lelki épülésére. Ma is fontos a negyedekben álló szakrális emlékek megóvása, ebben élen járnak a fertálymesterek. A hivatalban lévők a szászráncú fekete köpenyben és a szalagos bottal részt vesznek a város fontos egyházi ünnepeinek szentmiséin, búcsúkon, keresztállításon, borszentelésen és adventi gyertyagyújtáson. 2012-ben – mint a Cifra-Sánc fertálymestere – összesen 32 alkalommal voltam jelen, amelyből 13 esetben egyházi-vallási eseményen. A hivatalt letett fertálymesterek egyéni elhatározás és meggyőződés alapján vesznek részt a szentmiséken, részesülnek a szentáldozásban. Természetesen ott vannak a fertálymesterek elhunyt társuk és azok családtagja temetésén, és közösen imádkoznak a halottak lelki üdvéért a ferences templomban november 1-én, Mindenszentek napján tartott szentmisén, valamint Szent Apollónia napján megkoszorúzzák az elhunyt fertálymesterek kopjafáját. A fertálymesteri énekkar szentmiséken és egyházi eseményeken is fellép, a Szent István Rádió élő adásában minden hónap első és harmadik keddjén este 20-25 fertálymester közösen mondja a Rózsafűzért. Az egri fertálymesterek 2006-tól minden évben elzarándokolnak a csíksomlyói búcsúba is, ahol 5-6 fő a köpenyben és szalagos bottal az oltár előtt is helyet foglalhat. 2008-ban kapott a testület adományként egy nagyméretű keresztet Krisztus testével, amelyet Csíksomlyóra is elvittek, majd a farkaslakai zarándokmisén megszentelt korpusz végleges helyére, a közösségi összejövetelek helyszínéül szolgáló ferences ebédlő falára került.

76 EFTA Maklár II.

77 BREZNAY 1939, 60.

78 Beszámoló... 1941. 22-23., MNL HML V-72/b.10.d.

Irodalom

BARNA Gábor

1996 *A tállyai Fáklyás Társulat dokumentumai*. JATE Néprajzi Tanszék, Szeged

BÁRTH János

2007 *Az eleven székely tizes*. Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Múzeumi Szervezete, Kecskemét

Beszámoló...

1941 *Beszámoló az 1941. február 9-én tartott fertálymesteri eskütételi ünnepélyről és az Egri Negyedmesteri testület díszközgyűléséről*. Eger

BREZNAY Imre

1907 *A fertálymesterségről*. Adalék Eger város történetéhez. Eger

BREZNAY Imre

1939 *Az egri fertálymesterségről*. Adalék Eger város történetéhez. Eger

KECSKÉS Péter

1995 *Vallásos társulatok Gyöngyösön*. *Ház és Ember* 10. 145-164.

LENGYEL László szerk.

é.n. *Az Egri Képtár*. Heves Megyei Múzeumi Szervezet. Eger

MAGYAR KATOLIKUS LEXIKON.

1993 *Magyar Katolikus Lexikon*. Budapest

PETERCSÁK Tivadar

2011 *Hagyományőrző fertálymesterek Egerben*. In: IMRE Mihály – OLÁH Szabolcs – FAZAKAS Gergely Tamás – SZÁRAZ Orsolya (szerk.): *Eruditio, virtus et constantia. Tanulmányok a 70 éves Bitskey István tiszteletére*. II. Debrecen, 607-615.

PETERCSÁK Tivadar

2013 *Kulturális örökségünk: az egri fertálymesterség*. *Agria VII. évf. 2. sz.* 2013. 149-155.

Szentek élete II.

2002 *Szentek élete*. Szent István Társulat, Budapest

PETERCSÁK TIVADAR

RELIGIOUSNESS OF THE QUARTERMASTERS IN EGER

Similarly to other towns, Eger used to be divided into smaller parts; districts and quarters. From the beginning of the 18th century quartermasters mediated between the authorities and the inhabitants of their respective quarters. Furthermore, they kept order and maintained the virtuous behavior of the locals. The institution of quartermasters in Eger was peculiar because after the discontinuance of the administrative tasks it retained its traditional activities and remained to be a part of social life until the middle of the 20th century. It was suspended in the time of communism but it was called into being again in 1996.

The study shows that the bond between the quartermasters and Christianity is still strong in the 20th century. When choosing a quartermaster, religiousness and irreproachable morals were essential. Quartermasters today operate in accordance with Christian morals. Priest quartermasters are also elected, whose job is to care for the spiritual well-being of the members. Newly elected quartermasters take the oath on February 9, the day of Saint Apollonia, and they take part in a mass in the cathedral in Eger. Chosen for one year, dressed in their typical black cloak and wand they also walk in processions, where they used to be present with glowing candles. The quarters used to give torches and candles for funerals, and the quartermasters would appear at burials of their deceased companions. Even today their important tasks include helping those in need and maintaining religious traditions. They not only take part in religious and social programs in Eger, but they also go on a pilgrimage to Csíksomlyó every year.

1. kép: Egri fertálymesterek 1941-ben. MNL HML V-72/b.10.d.

2. kép: Ismeretlen negyed temetkezési zászlójának két oldala. DIV TGY ltsz. 95.180.1

3. kép:
Fertálmester gyertyával
úrnapi körmeneten.
1942. június 1. DIV TD
Hevesy Gyűjtemény

4. kép: Fertálmesterek a Szent Donát szobornál tartott könyörgésen. 2010.
Petercsák Tivadar felvétele

5. kép: Fertálmesterek a serviták Fájdalmas anya búcsújának körmenetén. 2013.
Petercsák Tivadar felvétele